

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
DEÁK FERENC ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
NEMZETKÖZI IGAZGATÁS SZAK

**A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉS KÉTES
JÖVŐJE**

KÉSZÍTETTE: VULCZ LILLA
KONZULENS: DR. HORVÁTHY BALÁZS PhD, DR. FARKAS ÁDÁM

Győr, 2013

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	3
1. Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Program az Európai Unióban	
1.1. A fejlesztési együttműködési politika jogalapja	6
1.2. Millenniumi Fejlesztési Célok.....	8
1.3. További határozatok, közlemények a fejlesztési politika érdekében	11
1.4. A Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési program értékelése	13
2. Magyarország, mint a nemzetközi donor közösség tagja	
2.1. A magyar NEFE politika	15
2.2. Magyarország fejlesztési politikájának értékelése	17
Összegzés	22
Mellékletek.....	24
Felhasznált irodalom	26

A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉS KÉTES JÖVŐJE

BEVEZETÉS

A XXI. század posztjaltai globális problémái¹ közül kiemelkedik a szegénységgel sújtott fejlődő országok kérdésköre. A fejlődő világ, mint fogalom leelőször a második világháború után, a dekolonizációs időszakot követően jelent meg a köztudatban.² A fejlődő országok közé azokat a gyarmati vagy félgyarmati sorból felszabadult országokat sorolhatjuk, amelyek elmaradottsága a gazdaságban betöltött periférikus, alapvetően függő helyzetükből, gazdaságon belüli kapcsolatok gyengeségéből vagy esetlegesen ennek hiányából, továbbá részben épp a gyarmatosításból, illetve a fejlett országokkal fenntartott egyenlőtlen kapcsolatokból ered. Ezt a kapcsolati rendszert írja le úgy a vilárendszer elmélet, mint centrum - félperiféria, vagy még inkább a centrum-periféria viszony.³

A fejlődő világ országai közé (az EU kereskedelmi és fejlesztési politikájának vonatkozásában) sorolhatunk fejlettebb országokat- így például Argentínát, Mexikót, Indiát – valamint elmaradottabbakat, mint az ACP országok körét, mely rövidítés az angol African

¹ GALLÓ Béla: *Az újkapitalizmus régi világa*, 2010, Napvilág kiadó, 138-161. o.

² Lásd: STEPHAN Haggard: *Developing Nations and the Politics of Global Integration*, 1995, Brookings Institution Press.

LEYS Colin: *Politics and Change in Developing Countries*, 2011, Cambridge University Press.

³ „A világ, amelyben ma élünk a modern vilárendszer világa. Ennek a rendszernek az eredete a tizenhatodik századba nyúlik vissza. ... A modern vilárendszer világgazdasági rendszer – ma épp úgy, mint mindig, története során. S ma épp úgy, mint története során mindig, kapitalista világgazdaság. [...] A világgazdasági rendszerek egyik meghatározó tulajdonsága, hogy nem fogja őket össze valamilyen egységes politikai struktúra. Ehelyett a világgazdasági rendszeren belül számos politikai egység létezik egymás mellett, amelyeket modern vilárendszerünkben az államközi kapcsolatok laza hálójába köti össze. [...] Mivel a világgazdasági rendszerek nem rendelkeznek az átfogó politikai struktúra vagy a homogén kultúra egységesítő kötőanyagával, ezért ami összetartja őket, az a munkamegosztás hatékonysága. [...] Az egyes államok viszonyulása a különböző típusú termelési folyamatokhoz rendkívüli mértékben különbözik, annak függvényében, hogy a centrum- és periféria-jellegű tevékenységek milyen arányban fordulnak elő bennük. Az erős államok – amelyek területén belül található a centrumjellegű termelési folyamatok aránytalanul nagy része – általában a kvázi-monopóliumok védelmezőiként lépnek föl. A rendkívül gyöngye államok – amelyek területén belül található a perifériás termelési folyamatok aránytalanul nagy része – általában képtelenek rá, hogy jelentősebb mértékben változtassanak a nemzetközi munkamegosztás tengelyszerű szerkezetén és az esetek nagy részében arra kényszerülnek, hogy elfogadják a nekik jutó sorsot.” IMMANUEL Wallerstein: *Bevezetés a vilárendszer-elméletbe*, 2010, L'Harmattan, 57-68.o. | „A vilárendszer-kutató iskola domináns fogalomhasználata korábban abból a megfigyelésből indult ki, amelynél a centrum-periféria struktúra az »egyenlőtlen csere« hálózatán alapult. Ennek segítségével azonosították a centrum országait olyanokként, amelyek »aránytalanul nagy részhez jutnak a nemzetközi munkamegosztás során keletkező profitból, miközben az államok többsége legfeljebb annyit nyer, amennyi a kapitalista körben való maradáshoz elégséges.« Ezen iparosodottnak tekintett államok és a periférikus nemzetek között foglalnak helyet a félperifériás államok, amelyek közbenső állapotban vannak a világgazdaság struktúrájában a centrum és a periféria között. Ezek az aránytalan cserefolyamatokban »csak marginális profitot hoznak a centrummal folytatott cserékben, ugyanakkor nettó profitot, amikor a periférikus országokkal állnak kapcsolatban«, tehát köztes helyzetben vannak.” SZIGETI Péter: *Vilárendszerkérdésben*, 2005, Napvilág kiadó, 52-53. o.

(afrikai), Caribbean (karibi) és Pacifik (csendes-óceáni) szavakból tevődik össze.⁴ Természetesen ezen országok között is lényeges eltérések mutatkoznak, mind gazdasági, mind társadalmi, szociális, politikai vagy vallási téren.

A fejlődő országok szegénységéhez és elmaradottságához a posztgyarmati státuszából következően számos tényező járul hozzá. A szegénység okai között elsőként a munkalehetőségek hiányát, a teljes vagy részleges munkanélküliséget, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó megfelelő képzettség hiányát és a funkcionális írástudatlanságot említhetjük.⁵ További szegénységet növelő tényezők az államok közötti konfliktusok, polgárháborúk, a kábítószer- és fegyverkereskedelemben betöltött szerep, a nemzetközi szervezett bűnözés általi érintettség,⁶ vagy épp a növekvő számú természeti katasztrófák, és ennek következtében a környezet rossz állapota, valamint a harmadik világ rendkívül gyors⁷ népességnövekedése⁸ és a mindezekből következő államkudarcok⁹ és adósságcsapda.¹⁰

Ezen megemlített okok együttesen eredményezik a fejlődő országok jelenbeli hátrányos helyzetét, éppen ezért égetően fontos a fejlett országok beavatkozása az életminőség javítása érdekében, melynek fő irányai a szegénység megszüntetése, az életszínvonal emelése, az oktatás, az egészségügy valamint a gazdaság fejlesztése, illetőleg ezen országok világgazdaságba való integrálása. A fejlődő államok problémáinak nagy része globális probléma is egyben, hiszen a helyi és globális történések közti egyenlőtlen kölcsönhatás egyre szorosabb, és a kölcsönös egymástól függés okán a megoldáshoz világméretű összefogás szükséges.

⁴ KOLLER Inez – GRÜNTH Zoltán: *Az Európai Unió Fejlődő Országok Felé Irányuló Politikája* (http://www.publikon.hu/application/essay/305_1.pdf) Letöltés ideje: 2013. június 4.

⁵ KONDOROSI Ferenc: *A világ végveszélyben? A nemzetközi jog új kérdései*, 2008, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 90. o.

⁶ DEÁK Péter (SZERK.): *Biztonságpolitikai kézikönyv*, 2007, Osiris kiadó, 177-195.o. [Lásd: DEÁK Péter: *Biztonságpolitika a hétköznapiakban*, 2009, Zrínyi kiadó, 107-142. o.

⁷ Kiemelendő, hogy jelenleg a legnagyobb arányú népességnövekedés azokban az országokban van, amelyek gazdasági szempontból a legkevesbé képesek az egyre nagyobb létszámú generációk eltartására és ezen országok egyike - másika politikailag sem tekinthető stabilnak. Mindezt tovább súlyosbítja az az óriási urbanizáció, amelynek eredményeként a világ népességének a fele immáron városokban él, ennek minden körülményével.

TOMAJ Dénes: *A nemzetközi fejlesztési együttműködés a szegénység csökkentése érdekében*, in: Magyar ENSZ Társaság: *Globális kihívások, millenniumi fejlesztési célok és Magyarország*, 2008, ENSZ - Akadémia 44. o.

⁸ SIMAI Mihály: *A szegénység globális problémái és a fejlesztési együttműködés*, in: GÖMBÖS ERVIN (SZERK.): *A nemzetközi fejlesztési együttműködés a XXI. században*, 2005, Magyar ENSZ Társaság, Hunida Kht., 151.o.

⁹ DEÁK, i.m. 195-197. o. [Lásd: FRANCIS Fukuyama: *Államépítés*, 2005, Századvég kiadó, 8-9. o.

¹⁰ „A politikai függetlenség elnyerése után szinte azonnal megkezdődött a fejlődő országok eladósodása. Különböző célokból (gazdaságfejlesztés, az import növekedése, fegyverkezés stb.) hitelek vettek fel, melyekhez [...] könnyen hozzá lehetett jutni. A nagy bankok a fizetőképesség különösebb vizsgálata nélkül adtak kölcsönöket [...] A fejlődő világ adósságállománya már 1980-ban elérte a 732 milliárd dollárt, ami 1995-re több mint 2 billió dollárra növekedett.” Lásd: BRUHÁCS János: *Nemzetközi jog III.- Nemzetközi szervezetek*, 2001, Dialóg Campus Kiadó, 87. o.

A harmadik világ megsegítésében élen járva, fontos globális szereplőként, és mint gazdasági hatalmi tényezőként az Európai Unió¹¹ szerepvállalása igen jelentős: a világban a fejlődő országoknak nyújtott összes segély több mint fele¹² származik az Unióból és tagországaiból.¹³ Mindezen segélyezés egyik megvalósulási területe az EU-ban a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés (NEFE), vagy más néven EuropeAid. Az uniós fejlesztési politika kialakulásának alapvetően három oka van: morális, történelmi, illetve gazdasági és stratégiai. A fejlődő országok támogatásának morális hátterét az Unió gazdasági potenciálja adja, hiszen mint az egyik legfejlettebb gazdasági szereplőként elvárható tőle a gazdasági és politikai periférián elhelyezkedő, szegénységben és elmaradottságban élő országok támogatása. A történelmi tényezők között kiemelendő a tagállamok egy részének gyarmattartó múltja, melynek eredményeképp ezen országok továbbra is erős politikai és gazdasági kapcsolattal kötődnek volt gyarmataikhoz. A morális és történelmi okokon túl számos gazdasági tényező is hozzájárult a fejlesztési politika kialakulásához: a fejlődő országok számos, az EU számára is lényeges erőforrással rendelkeznek, mindemellett, mint az EU felvevőpiacai fontosak.¹⁴ Mindezen túl az egyre fejlődő Európai Uniónak és az európai piacnak folyamatos térnyerésre van szüksége, melynek eredményeképp az Uniónak kiemelt érdeke, hogy azon fejlődő országokban, ahonnan jelentősen nagy mennyiségű árucikk és nyersanyag érkezik, stabil gazdasági és konszolidált piaci helyzetet teremtsen, melynek eredményeképp egy módszeres, gyors fejlődést érhet el.¹⁵

Az Európai Unión kívül természetesen sok más világszervezet is hozzájárul a fejlődő országok segélyezéséhez, mint például az ENSZ és annak számos szakosított szervezete: a gyermekek és ifjúság védelméért az UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund),¹⁶ az éhezés megszüntetéséért a FAO (Food and Agriculture Organization).¹⁷

Jelen tanulmány célja a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés¹⁸ széles körű ismertetése az Európai Unióban, a program tevékenységének értékelése, jövőbe mutató

¹¹ Továbbiakban: Unió, EU

¹² Európai Unió: Fejlesztési és együttműködési politika, (http://europa.eu/pol/dev/index_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. június 4.

¹³ „Az EU tagállamainak összes segélyprogramjából csupán 10 százalék az, amit az unióban osztanak szét, a többi nagy részét az ACP – országok támogatására fordítják.” Forrás: DICK Leonard: *Az Európai Unió-Történet, szervezet, működés*, 2002, Geomédia Szakkönyvek, 260. o.

¹⁴ Bővebben lásd: HORVÁTH Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*, 2011, HVGOrac Lap-és Könyvkiadó Kft., 532. o.

¹⁵ DICK, i. m. 263. o.

¹⁶ UNICEF magyar megnevezése: Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyermek Gyorssegélyalapja

¹⁷ FAO magyar megnevezése: Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Világszervezet

¹⁸ Továbbiakban: NEFE

gondolatok megfogalmazása, kisebb kitekintéssel Magyarországra. Mindezeken túl, szeretném vizsgálni az Unió fejlesztési politikájának mind jelenbeli, mind jövőbeli kihívásait, melyhez szükséges a NEFE általános vizsgálata, fogalmának tisztázása, Magyarország szerepvállalásának eredményességi megközelítése, valamint a közvélemény és a sajtó állásfoglalásainak áttekintése.

1. NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM AZ EURÓPAI UNIÓBAN

1.1. A fejlesztési együttműködési politika jogalapja

A fejlesztési politika az Európai Unió külkapcsolatainak egyik kulcsfontosságú területe. Az Európai Közösség a létrehozása óta támogatja a világ különböző régióinak fejlesztését, köztük elsősorban a fejlődő országokat.¹⁹ Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés²⁰ 3. cikkének 5. bekezdésében foglaltak alapján elmondható, hogy az Európai Unió a világ többi részéhez fűződő kapcsolataiban védelmezi és érvényre juttatja értékeit, hozzájárul a békéhez, a biztonsághoz, a Föld fenntartható fejlődéséhez, a népek közötti szolidaritáshoz és kölcsönös tisztelethez, a szabad és tisztességes kereskedelemhez, a szegénység felszámolásához és az emberi jogok, különösen pedig a gyermekek jogainak védelméhez.

Az EUMSZ 21. cikkének rendelkezései alapján az Unió külső tevékenységéről általánosan elmondható, hogy azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését is vezérelték, így a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása.²¹ Az Unió arra törekszik, hogy ezen alapelvek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye, elősegítse a fejlődő országok fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődését.²²

Mindezen célok megvalósítását szolgálja a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés, mely nem más, mint a fejlett országok segélyezési tevékenysége gazdasági, politika, biztonsági, szociális, oktatási, kulturális valamint környezetvédelmi területeken. E szervezet

¹⁹ ARMELLE Douaud: A fejlesztési politika általános áttekintése, (http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/general/article_7253_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. június 4.

²⁰ Lásd: *Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata*, Hivatalos Lap C 326, 26/10/2012, Továbbiakban: EUMSZ (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:0001:01:HU:HTML>)

²¹ Lásd: EUMSZ 21. cikk (1) bekezdés.

²² Lásd: EUMSZ 21. cikk (2) bekezdés d).

legfőbb célja a szegénység csökkentése, a fenntartható fejlődés,²³ mind környezeti, mind társadalmi és gazdasági feltételeinek megteremtése, a fejlődő országok világgazdaságba való integrálása,²⁴ a jó kormányzás és demokrácia erősítése, valamint a politikai és gazdasági stabilitás biztosítása a fejlődő országokban, vagyis az államépítés egyik módozatának megvalósítása.

A fejlesztési együttműködési politika jogalapját általánosan az EUMSZ 208-213. cikke, a Cotonou-i Megállapodás²⁵ és a különböző egyezmények (különösen Ázsiával és Latin-Amerikával) mellett az általános preferenciarendszerre és az együttműködési megállapodásokra vonatkozó EK-Szerződés korábbi 133. cikke adja, mely jelenleg az EUMSZ 207. cikkelyében található meg.

Az EUMSZ 208.cikke kimondja, hogy az Unió fejlesztési együttműködésre vonatkozó politikáját az Unió külső tevékenységének elvei és célkitűzései által meghatározott keretek között kell folytatni, s mindez kiegészül a tagállamok fejlesztési együttműködési politikájával. Ez a gyakorlat, bár az EGK szerződés alatt folytatott fejlesztési együttműködésnél még nem rendezett jogalappal, de már akkor is nyilvánvaló volt.²⁶ Az Unió fejlesztési együttműködési politikája elsődleges célként a szegénység mérséklésére, idővel pedig annak felszámolására irányul.²⁷ Az általános fejlesztési politikai célkitűzések megfogalmazásán felül az EUMSZ három további kötelezettséget jelöl ki az Unió és tagállamai számára. A 208. cikk (2) bekezdésének megállapítása alapján (1) az Unió és a tagállamok teljesítik azokat a kötelezettségeket és figyelembe veszik azokat a célkitűzéseket, amelyeket az Egyesült Nemzetek Szervezete és a hatáskörrel rendelkező egyéb nemzetközi szervezetek keretében fogadtak el. Itt mindenekelőtt két, a nemzetközi fejlesztési együttműködés szempontjából irányadó dokumentumot kell megemlíteni: a 2000-ben elfogadott Millenniumi Fejlesztési célok, és a 2005-ben az OECD/DAC által kiadott ún. Párizsi Támogatáshatékonyági Nyilatkozat. A 210. cikk rendelkezése alapján (2) az Unió és a tagállamok - nemzetközi szervezetek és nemzetközi konferenciák keretében is - összehangolják a fejlesztési

²³ "A fenntartható fejlődés a fejlődés olyan formája, amely a jelen igényeinek kielégítése mellett nem fosztja meg a jövő generációit saját szükségleteik kielégítésének lehetőségétől" Lásd: GYULAI Iván: *A fenntartható fejlődés*, 2000, Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány, 5. o.

²⁴ Lásd: EUMSZ 21. cikk (2) bekezdés

²⁵ Cotonou Megállapodás: az Unió AKCS - országok felé irányuló fejlesztéspolitikájának alapja, melynek célja a szegénységcsökkentés, az AKCS - országok mind gazdasági, mind szociális és kulturális fejlődésének előmozdítása, illetve a stabil és demokratikus politikai környezet megteremtése. A megállapodás keretében az AKCS - országok az Unióval közösen alakítják ki a fejlesztési programokat, melyben kulcsszerep jut az államnak, a magánszektornak és a gazdasági; társadalmi szervezeteknek. OSZTOVITS András: *Az európai unióról és az európai unió működéséről szóló szerződések magyarázata* 3., 2011, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2648. o.

²⁶ Forrás: OSZTOVITS, i.m. 2640. o.

²⁷ Lásd: EUMSZ 208.cikk (1) bekezdés.

együttműködésre irányuló politikájukat, konzultálnak egymással segélyprogramjaikról, együttesen felléphetnek, valamint a tagállamok szükség szerint hozzájárulnak az uniós segélyprogramok végrehajtásához.²⁸ Az Unióra és tagállamaira vonatkozó harmadik kötelezettséget a 211. cikk rendelkezése adja, melynek értelmében (3) az Unió és a tagállamok hatáskörük keretén belül együttműködnek harmadik országokkal és a hatáskörrel rendelkező nemzetközi szervezetekkel.

Mindezekén túl, az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében fogadja el azon fejlesztési együttműködési politika végrehajtására vonatkozó intézkedéseket, amelyek a fejlődő országokkal folytatandó többéves együttműködési programok vagy egy adott tárgykörre vonatkozó projektek formáját ölthetik. Mindezen intézkedések végrehajtásához az Európai Beruházási Bank az alapokmányában megállapított feltételek szerint hozzájárul.²⁹

Összefoglalva tehát elmondható, hogy az Unió által folytatott fejlesztési politika alapvetően öt alapelv mentén valósul meg: (1) komplementaritás elve (az uniós tevékenységnek ki kell egészítenie a tagállamok fejlesztési programjait); (2) koordináció elve (tagállamok és az Unió fellépését koordinálni kell); (3) koherencia elve (fejlesztési politika céljait integrálni kell az EU egyéb politikáiba); (4) földrajzi súlyozás elve (elmaradottabb országok prioritása); (5) politikai feltétel elve (segélyek demokratikus kormányzáshoz való kötése).³⁰

1.2. Millenniumi Fejlesztési Célok

2000-ben 189 ENSZ-tagállam és a legtöbb lényeges nemzetközi szervezet kötelezte el magát az általuk megalkotott un. Millenniumi Fejlesztési Célok vagy más néven Millennium Development Goals (MDGs)³¹ megvalósításában. A nyilatkozat aláírói megerősítették az ENSZ alapokmányában lefektetett alapértékeket, és bizonyos konkrét lépések jóváhagyásával a globális szegénység leküzdése, és egy mindenki számára elérhető világ megteremtése mellett határozták el magukat.³² A tagállamok alkotta Közgyűlés 8 átfogó, 2015-ig megvalósítandó célt határoztak meg, melyhez további 18 részcélt és 48 indikátort (mérőszámot) rendeltek hozzá, a fejlődés megvalósításának és sikerességének érdekében. Az első hét célkitűzés alapvetően a szegénység különböző formáinak a csökkentésére épül, míg a nyolcadik az első

²⁸ Lásd: EUMSZ 210. cikk (1) bekezdés.

²⁹ Lásd: EUMSZ 209. cikk (1) és (3) bekezdés

³⁰ Bővebben lásd: HORVÁTH, *i.m.* 532. o.

³¹ Továbbiakban: Millenniumi Célok

³² KONDOROSI, *i.m.* 92. o.

hét cél elérésének eszközeivel kapcsolatos.³³ A Millenniumi Célok között elsőként helyezkedik el, hogy (1) véget vessenek a súlyos szegénységnek és éhínségnek, tehát a napi egy dollárnál kevesebből élők és az éhínségtől szenvedők arányának felére csökkentése a tagállamok által kitűzött cél. További célok (2) a mindenkire kiterjedő alapfokú oktatás megvalósítása, (3) a nemek közötti egyenlőség és a nők felemelkedésének elősegítése, (4) a gyermekhalandóság csökkentése, (5) anyai egészségügy javítása, (6) küzdelem a HIV/AIDS, a malária és más betegségek ellen, (7) környezeti fenntarthatóság biztosítása, valamint (8) a fejlesztés érdekében globális partnerség kiépítése. A 8 fő célon belül további részcélokat³⁴ és indikátorokat foglalmaztak meg, úgymint a gyermekhalandóság esetén kétharmadával csökkentik az öt év alatti gyermekhalandóság arányát; a HIV/AIDS, a malária és más betegségek elleni küzdelem tekintetében kötelezték magukat a tagállamok, hogy megállítják és elkezdik visszafordítani a HIV/AIDS, a malária és más súlyos betegségek terjedését.³⁵

A Millenniumi Fejlesztési Célok megvalósulási terveit alapvetően az egyes államok (mind támogatást nyújtó, mind a befogadó országok), és a nemzetközi politikai és gazdasági szervezetek együttműködve, egyenlő partnerként határozzák meg, és e tervek megvalósulásához az eddigieken túl már további privát és civil szervezetek, helyi közösségek járulnak hozzá.³⁶

³³ Uo. 94. o.

³⁴ A 18 Millenniumi Rész cél a következő: (1) A napi egy dollárnál kevesebből élők arányát felére csökkenti; (2) Az éhínségtől szenvedők arányát felére csökkenti; (3) Biztosítja, hogy minden fiú és lány befejezze az általános iskolát; (4) Kiküszöbölik a nemek közötti beiskolázási különbségeket az alap- és középfokú oktatásban lehetőleg 2005-ig, valamennyi szinten pedig 2015-ig; (5) Kétharmadával csökkenti az öt év alatti gyermekhalandóság arányát; (6) Háromnegyedével csökkenti a gyermekágyi halandóság arányát; (7) Megállítja és elkezdik visszafordítani a HIV/AIDS terjedését (8) Megállítja és elkezdik visszafordítani a malária és más súlyos betegségek terjedését; (9) A fenntartható fejlődés elveit beépítik a nemzeti politikákba és programokba; visszafordítják a környezeti erőforrások csökkenését; (10) Felére csökkenti azoknak az arányát, akik tartósan nem jutnak egészséges ivóvízhez; (11) 2020-ra jelentősen javítják legalább 100 millió nyomorban lakó életkörülményeit; (12) Továbbfejlesztik a szabályozott, kiszámítható és megkülönböztetés mentes, nyílt kereskedelmi és pénzügyi rendszert. Ez magában foglalja a jó kormányzáshoz, a fejlődéshez és a szegénység csökkentéséhez való elkötelezettséget mind nemzeti, mind nemzetközi szinten; (13) foglalkoznak a legkevésbé fejlett országok sajátos szükségleteivel. Ide tartozik ezen országok exportjára vonatkozó illeték- és kvótamentesség; a súlyosan eladósodott szegény országok adóssága mérséklésének a fokozása; a hivatalos kétoldalú adósság elengedése; és bőségesebb hivatalos fejlesztési segítségnyújtás azoknak az országoknak, amelyek elkötelezték magukat a szegénység csökkentése mellett; (14) Foglalkoznak a tengerparttal nem rendelkező és a kis szigetek fejlődő államaival sajátos szükségleteivel; (15) Nemzeti és nemzetközi intézkedéseken keresztül átfogóan foglalkoznak a fejlődő országok adósságproblémáival, hogy az adósságot hosszú távon elviselhetővé tegyék; (16) A fejlődő országokkal együttműködve tisztességes és termékeny munkát teremtenek a fiatalok számára; (17) A gyógyszeripari vállalatokkal együttműködve elérhetővé teszik a megfizethető alapvető gyógyszereket a fejlődő országokban; (18) A magánszektorral együttműködve hozzáférhetővé teszik az új technológiák – különösen az információs és kommunikációs technológiák – előnyeit. Bővebben lásd: Millenniumi Fejlesztési Célok

(<http://www.unis.unvienna.org/unis/hu/news/2005/MDHung.html>) Letöltés ideje: 2013. június 4.

³⁵ Magyar ENSZ Társaság- Millenniumi Fejlesztési Célok

(http://www.menszt.hu/tudnivalok_az_egyedul_nemzetek_servezeterol/millenniumi_fejlesztési_celok) Letöltés ideje: 2013. június 4.

³⁶ KONDOROSI, i.m. 95. o.

A Millenniumi Fejlesztési Célok az egyik legsikeresebb globális program a szegénység megszüntetésére a történelem folyamán. Eredményeképpen nőtt az iskoláztatás aránya, kevesebb gyermek szenved éhínségtől, valamint csökkent a nyomortelepeken élők száma. A Millenniumi Fejlesztési Célok még további két évig szolgálnak iránymutatásul az európai fejlesztési politika számára, azonban az már most látható, hogy a 2015-re kitűzött célok közül nem minden fog megvalósulni.

A már korábban részletezett célok kivitelezésének érdekében az Európai Unió kötelezte magát arra, hogy az EU országai által folyósított támogatás 2015-re eléri tagállami szinten a GNI³⁷ 0,7%-át, azzal a közbenső céllal, hogy 2010-re ez az összeg 0,56% legyen. Az újonnan csatlakozott tagállamokat ez a mértékű GNI - hozzájárulás azonban nem kötelezi, hiszen ezen országok és az EU 15-ök³⁸ között jelentős fejlettségbeli különbség van. Számukra 2010-re 0,17%, 2015-re 0,33% az irányadó fejlesztési támogatás mértéke.³⁹ A kitűzött támogatási célok viszont nem realizálódtak maradéktalanul: 2011-ben az EU 27 tagállama a GNI 0,42%-t fordította segélyezésre, ami csökkenés a 2010-es 0,44%-hoz képest, és még mindig elmarad a tervezett célokhoz képest a jövőre nézve. Fontos kiemelni, hogy 2011-ben Svédország eléri már a több mint 1%-os GNI hozzájárulást. A látszólag pozitív adat valójában csökkenést mutat, hiszen 2009-ben és 2010-ben Luxemburg és Norvégia is elérte ezt a kiemelkedő támogatási mértéket.⁴⁰ Néhány ország (Bulgária, Lettország, Lengyelország, Románia, valamint Szlovákia) hozzájárulása 2009-hez képest azonban továbbra sem éri el a 0,1%-ot, annak ellenére, hogy jelentős időszak telt el azóta, hogy segélyezettből donor országgá váltak. Magyarország javított a 2010-es visszaeséshez képest: 2011-ben egy 0,11%-os GNI segélyezésről beszélhetünk, azonban a 2010-es 0,17%-os tervezett GNI fejlesztési támogatás mértékét nem sikerült teljesítenie (csakúgy, mint számos EU tagállamnak).⁴¹

A 2012-es adatok még nem véglegesek, viszont a becslések alapján elmondható, hogy az 1%-os támogatást csupán Luxemburg teljesítette. Bulgária, Lettország, Lengyelország, Románia és Szlovákia továbbra sem éri el az 1%-ot, míg hazánk becsült támogatása csupán 0,10%.⁴²

³⁷ Az Unió által folyósított óriási segély mértékét a tagállamok bruttó nemzeti jövedelmük (Gross National Income=GNI) alapján állapítják meg.

³⁸ Az EU15-ök: Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország, és Svédország.

³⁹ HORVÁTH, *i.m.* 349. o.

⁴⁰ Luxemburg esetében: 2009-ben: 1,04%, 2010-ben: 1,05%, míg 2011-ben: 0,97%

Norvégia: 2009-ben: 1,06%, 2010-ben: 1,05%, míg 2011-ben: 0,96%

⁴¹ Lásd: I.-es számú melléklet

⁴² Lásd: I.-es számú melléklet

A már említett tagállami hozzájárulásokon túl, a tervek és a programok pénzügyi háttérét a nemzetközi szervezetek által nyújtott (mind bilaterális, mind multilaterális) fejlesztési támogatások és hitelek, az államok adósságainak elengedése, a kereskedelem és a magánbefektetések által megteremtett lehetőségek, költséghatékonyabb felhasználási mechanizmusok jelentik.⁴³

Annak ellenére, hogy a tagállami támogatás még nem megfelelő, a nemzetközi fejlesztési együttműködés mára egy kiterjedt, globális politikává nőtte ki magát, melynek eredményeképp rendkívül jelentős eredményeket tudhat magáénak.

1.3. További határozatok, közlemények a fejlesztési politika érdekében

A Millenniumi Fejlesztési Célokon túl természetesen további egyéb egyezmények is születtek a fejlesztési együttműködés megerősítése és hatékonyabbá tétele érdekében, úgymint a 2005-ben megalkotott Párizsi Nyilatkozat a segélyhatékonyságról, az Európai Konszenzus, továbbá a 2011-ben megalkotott Agenda for Change.

A millenniumi fejlesztési célok megalkotását követő években a gyakorlati tapasztalatok egyértelművé tették a tagállamok számára, hogy a segélyek növelésén túl nagyobb szervezettségre van szükség azok minél hatékonyabb elosztása érdekében. Ennek eredményeképpen 2005. március 2-án, az OECD DAC magas szintű fóruma keretében 91 donor és partnerország, számos globális és regionális szervezet, pénzintézet és civil szervezet közreműködésével elfogadták az ún. *Párizsi Támogatáshatékonysági Nyilatkozatot*. A nyilatkozat előírásait az EU implementálta joganyagába, tehát vívmányai a hatálybalépését követően politika kötelezettséget teremt a tagállamok számára. A Nyilatkozat célja, hogy koordinálja és harmonizálja a donor és a partnerországok közötti együttműködést, melyhez az általános állásfoglaláson túl az egyes területekre irányadó részletes utasításokat, irányelveket és útmutatókat szolgáltat. A Nyilatkozat 56 konkrét célt határoz meg, így a partnerországok vezető szerepének prioritása (melyet a donorok kötelesek tiszteletben tartani és elfogadni); a donorok felzárkózási kötelezettsége a partnerországok stratégiái mögé, továbbá a jövőre vonatkozó iránymutatások, tanulmányok kidolgozásának kölcsönös kötelezettsége és még számos, más kardinális kérdést rendező irányelv került elfogadásra, melynek

⁴³ KONDOROSI, i.m. 95. o.

eredményességének mérésére további 12 mutatót állapítottak meg a rendszeres vizsgálat biztosítása érdekében.⁴⁴

Ezt követően, 2005. december 20-án a Parlament, a Bizottság és a Tanács elnöke aláírta a fejlesztési politikáról szóló *Európai Konszenzust*. Az elfogadott Európai Konszenzus alapvetően a fejlesztési együttműködésre vonatkozó közös célkitűzéseket és elveket határozza meg, megemlíti az EU elkötelezettségét a szegénység felszámolása; az elsődleges felelősségvállalás, a több és megfelelőbb támogatás és a partnerség biztosítása mellett. Mindezen túl felvázolja a közösség különleges szerepét és komparatív előnyeit, a körülményektől és a szükségletektől függő differenciálás fontosságát, valamint a partnerországok szükségleteinek való megfelelés kulcsszerepét. A partnerországok szükségleteinek minél hatékonyabb kielégítése érdekében a tagállamok elhatározták magukat, hogy a következő területekre fogják összpontosítani tevékenységüket: kereskedelem és regionális integráció, HIV/AIDS megelőzés, környezeti fenntarthatóság, nemek közötti egyenlőség, konfliktusok megelőzése, vidékfejlesztés, víz és energiagazdálkodás, infrastruktúra és közlekedés, mezőgazdaság és élelmiszerbiztonság, foglalkoztatás, humán fejlődés valamint társadalmi kohézió. Az Európai Konszenzus eredménye, hogy közel ötven év együttműködés után először határozza meg a közös elvek azon keretét, amelyen belül az Unió és tagállamai a komplementaritás szellemében hajtják végre fejlesztési politikájukat.⁴⁵

Az eddig megemlített szabályozásokon, iránymutatásokon és nemzetközi egyezményeken túl 2011. október 13-án az Európai Bizottság megalkotta az Európai Parlament, a Tanács, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára az ún. *'Agenda for Change'* közleményét, mely egy olyan változtatási program, amelynek célja azon alapelvek és iránymutatások megalkotása, illetve kijelölése, amelyek a már korábban is szabályozni kívánt hatékonyság megvalósítását célozzák a segélyezés területén. A dokumentum kiemeli, hogy a fejlődő országokat jellemző szegénység felszámolására irányuló erőfeszítések támogatása elsődleges célkitűzésnek minősül, prioritást élvez az EU külső fellépései során azzal az indokkal, hogy mindez az EU érdekeit szolgálja egy stabil és prosperáló, fejlődő világ kialakításában. Tekintettel a gazdasági és költségvetési szempontból

⁴⁴ Az OECD Párizsi Nyilatkozata a segélyhatékonyságról, 2005. március 2. (tartalmi kivonat) (http://www.kulugyminiszerium.hu/NR/rdonlyres/4EDC175D-6EC0-4D44-A309-4593526DCEF1/0/parizsi_nyilatkozat2005.pdf) Letöltés ideje: 2013. október 07., Bővebben lásd: OSZTOVITS, i.m. 2643. o.

⁴⁵ Az Európai Unió Hivatalos Lapja (2006/C 46/01.): *Európai Konszenzus a fejlesztési politikáról*, (http://www.kulugyminiszerium.hu/NR/rdonlyres/00C6B148-3BE6-4D03-9190-D2D7DDAFEAF5/0/080110eurpai_konszenzus.pdf) Letöltés ideje: 2013. október 07. Bővebben lásd: Európai konszenzus a fejlesztési politikáról (http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12544_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. október 07.

nehéz időszakra, fontos annak biztosítása, hogy a segélyeket hatékonyabban, a lehető legjobb eredményeket elérve olyan módon kerüljenek felhasználásra, hogy azok további finanszírozást generáljanak a fejlesztéshez. A Közlemény szerint további kardinális szempontokat is figyelembe kell venni a fejlesztési politika megvalósulása során, így a tagállamok elmaradottsága alapján való differenciáltságot, a koordinált uniós fellépést és az uniós politikák közötti nagyobb koherencia szükségességét.⁴⁶

Mindezen eddig felsorolt egyezmények, ajánlások és közlemények együttesen célozzák meg a fejlesztési politika minél hatékonyabb megvalósulását, különös figyelemmel a tagállamok elmaradottságára, a korrupcióra, a kötött segélyek csökkentésére, és mindazon csatornák feloldására, amelyek a segélyek elapadásához járulnak hozzá. Nem elég tehát a tagállamok fejlesztési politikába való bevonása és tevékenységük ösztönzése nemzetközi dokumentumok (így a Millenniumi Fejlesztési Célok) által, hanem elengedhetetlen mindazon akadályok megszüntetése, amelyek lecsapolják vagy torzítják az EU tagállamai által nyújtott segélyeket és azok hatékonyságát.

1.4. A Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési program értékelése

Az európai fejlesztési politika számára 2000 óta a Millenniumi fejlesztési célok szolgálnak iránymutatásul. Ezen globális program keretében a súlyos szegénység és az éhínség elleni küzdelem, a nemek közti egyenlőség megvalósítása, az egészségügy javítása és számos további magasztos cél fogalmazódott meg a tagállamokban, melynek köszönhetően a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés mára az egyik legsikeresebb segélyezési programmá vált a világon. Azonban szemben a számos kiemelkedő, illetőleg egyedülálló eredménye mellett, mely magába foglalja az iskoláztatottság növekedését, a világ szegénységi rátájának felére csökkenését, valamint a nyomortelepek felszámolását, már most tisztán látható, hogy a program által 2015-re kitűzött célok közül teljes mértékben nem fog minden megvalósulni.

Keith Taylor zöldpárti, brit képviselő nyilatkozata szerint nincs ok a lazításra. Az elnök elmondta: „2015-ben világszerte több mint 600 millió ember nem jut majd megfelelő minőségű ivóvízhez és közel egymilliárdan kevesebb, mint napi 1,25 dollárból lesznek

⁴⁶ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Biztosságnak és a Régiók Bizottságának, Választási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele, COM(2011) 637 (http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/documents/agenda_for_change_hu.pdf) Letöltés ideje: 2013. június 4.

kénytelenek megélni. Sok anya továbbra is szükségtelenül hal majd meg szülés közben, és sokan veszítik életüket megelőzhető betegségekben.”⁴⁷

A legégetőbb problémák közé a tagállamok által korábban tett, ám sokszor nem teljesített ígérek sorolhatók, miszerint 2015-re a GNI 0,7%-át fordítják majd segélyezésre. Ez az ígéret – ahogy már korábban is kifejtettem – nem köti az újonnan csatlakozott tagállamokat, hiszen ezen országok esetén 2015-re csupán a 0,33%-os GNI támogatás az irányadó. A probléma megértéséhez szükséges megemlíteni azt a tényt, mely szerint a 2010-re a tagállamok kitűztek egy közbenső célt, ami egy 0,56%-os, míg az újonnan csatlakozott tagállamok esetén 0,17%-os GNI ráfordítást jelölt meg a támogatás mértékeként, azonban ezt a részcélt már akkor is csupán alig néhány ország tudta teljesíteni. Ezen országok közé sorolandó Belgium, Dánia, Luxemburg, Hollandia, Svédország és Norvégia. Ezzel szemben a többi tagország képtelen volt teljesíteni, vagy egyáltalán megközelíteni az előírtakat. Statisztikai adatok alapján még mindig vannak olyan tagok, amelyek még az 0,1%-os mértéket sem érték el 2011-ben.⁴⁸

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 2013 áprilisában közzétett kimutatása alapján elmondható, hogy a fejlett országokban hozott takarékosági intézkedések visszavetették a nemzetközi segélyezést, ennek köszönhetően a fejlődő országoknak juttatott támogatás 2012-ben 3%-kal volt kevesebb, mint 2011-ben.⁴⁹ A legnagyobb csökkenés a válság által mélyen sújtotta Európában figyelhető meg, Spanyolország például felére csökkentette a támogatás összegét, továbbá Olaszország esetén 35%-kal csökkent a segélyezés mértéke.⁵⁰ Magyarország 119 millió dollár segélyt nyújtott a fejlődő országoknak 2012-ben az OECD kimutatása szerint, ami a magyar GNI 0,1%-a volt.⁵¹

A jövőre nézve a Közösség fejlesztési politikájának számos komoly kihívással kell majd szembenéznie. Kiemelendő a segélyezés hatékonysága területén megjelenő problémakör, melynek lényege, hogy bizonyos fejlődő országok esetén alapvetően megkérdőjelezhető, hogy ténylegesen szükség van-e az Unió által folyósított segélyekre. Ilyen országok közé sorolható Kína, India, Mexikó, Brazília és még számtalan más gyors ütemben fejlődő gazdaság. Kína esetén például az óriási mértékű szegénység ellenére az elmúlt évtizedekben a világ műhelyévé vált, melynek eredményeképp gyors ütemben szorítja vissza a nélkülözők

⁴⁷ Millenniumi fejlesztési célok - 2015 után is napirenden (<http://www.europarl.europa.eu/news/hu/news-room/content/20130121STO05409/html/Millenniumi-fejleszt%C3%A9si-c%C3%A9lok-2015-ut%C3%A1n-is-napirenden>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁴⁸ Lásd: I. számú melléklet

⁴⁹ A segélyeken is spórolnak a fejlett országok, (http://www.fgyelo.hu/cikkek/386836_oecd__a_megszoritasok_visszavetettek_a_nemzetkozi_segelyezest) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

számát.⁵² Ebből adódik a második problémakör: a fejlődő országok egy része már nem csak partnerorszádként, hanem donorként is megjelenik a nemzetközi politika színterén. A nehézséget Kína esetén az adja, hogy egészen más típusú fejlesztéspolitikát alkalmaz, tehát segélyeit nem köti sem politikai, sem más feltételekhez, melynek eredményeképp segélyei révén nagyban hozzájárul bizonyos autoriter rendszerek életben tartásához. Ezen gyakorlat azonban szöges ellentétben áll az EU fejlesztési politikájával, amely segélyeit egyebek közt a demokratikus kormányzáshoz is köti. További probléma, hogy az uniós fejlesztési politikának keretet adó Millenniumi Fejlesztési Célok csak 2015-ig kötik a tagállamokat, és ezt követően hatályukat veszítik.⁵³ A gazdasági válság hatásának köszönhetően a tagállamok segélyezési hajlandósága és lehetőségei egyre inkább csökkentek az elmúlt években, tehát elengedhetetlen lenne a tagállami támogatás megerősítése és növelése a jövőre nézve a nemzetközi fejlesztési együttműködés sikerességének fenntartása érdekében.

2. MAGYARORSZÁG, MINT A NEMZETKÖZI DONOR KÖZÖSSÉG TAGJA

2.1. A magyar NEFE politika

Az Európai Unió nemzetközi fejlesztési politikája végül 2000-ben részben véglegesült, amelybe az OECD⁵⁴ DAC⁵⁵ (Organisation for Economic Co-operation and Development Bizottságának) alapelvei és az ENSZ Millenniumi Fejlesztési Céljai mellett a fejlesztési témában megrendezett világkonferenciák nemzetközi programjai, nevezetesen a dohai, a monterrey-i, johannesburgi állásfoglalások is folyamatosan beépültek.⁵⁶

A fejlődő országok problémái, így a szegénység, drogkereskedelem hatása a globalizációnak köszönhetően nem korlátozódik le az országhatárookra. Ennek a negatív hatásnak természetesen hazánk is ki van szolgáltatva, és mindennek tudatában 2000 szeptemberében az ENSZ többi tagállamával együttesen Magyarország is aláírta az ENSZ Millenniumi Deklarációját. Magyarország, mint az ENSZ, az OECD és az Európai Unió tagja

⁵² Bővebben lásd: SZENT-IVÁNYI Balázs: *Az Európai Unió nemzetközi fejlesztési politikája előtt álló kihívások és válaszok*, Közgazdaság, 2013. 1. szám, 228-229.o.

⁵³ Bővebben lásd: Uo.

⁵⁴ Az OECD magyar megfelelője: Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete. Az OECD az OEEC jogutódjaként tevékenykedik, melynek alapító okmányát 1960 decemberében írták alá. Az OECD legfőbb célkitűzései között a tagországokban a gazdasági növekedés, a magas szintű foglalkoztatottság, életszínvonal emelkedés és a pénzügyi stabilitás elősegítése. Lásd: HERENCSÁR Lajos- SCHOTTNER Krisztina- VASALI Zoltán: *Bevezetés a nemzetközi intézmények és szervezetek világába*, 2006, L'Harmattan Kiadó, 89. o.

⁵⁵ DAC: Development Assistance Committee

⁵⁶ A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika
(http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikan/k/Nemzetkozi_fejlesztes/nemz_fejl/NEFE_politika.htm)
Letöltés ideje: 2013. május 20.

vállalta, hogy egyre növekvő mértékben bekapcsolódik a fejlődő országok támogatásába, a katasztrófa sújtotta területek humanitárius segélyezésébe, az extrém szegénység csökkentésébe.⁵⁷

Magyarországnak, az EU csatlakozás időpontjától kezdve alkalmaznia kell az EU teljes joganyagát, így az *acquis communautaire* fejlesztési együttműködésre vonatkozó részét is, amely a korábban már ismertetett EU- Szerződés 208-213. cikkei.⁵⁸ Ennek alapján az EU fő fejlesztési célkitűzése a szegénység elleni küzdelem, továbbá a közösségi jog szerint a közösségi költségvetési befizetéseken túl, Magyarországnak normatív alapon hozzá kell járulnia az Európai Fejlesztési Alaphoz (EDF) is, amely nemzetközi fejlesztési együttműködési tevékenységet finanszíroz a Cotonou-i Egyezmény értelmében az ACP országokban.⁵⁹ A donor szerepre való felkészüléshez, az intézményi háttér kialakításához és a szükséges szakemberek képzéséhez Magyarországnak hosszú utat kellett megtennie, amelyhez segítséget kap a kanadai kormány nemzetközi fejlesztési hivatalától (CIDA) és az UNDP – től (United Nations Development Programme).⁶⁰

Hazánkban, a nemzetközi fejlesztési együttműködési politika tervezéséért, összehangolásáért valamint végrehajtásáért a Külügyminisztérium felel.⁶¹ A 2010. május 29-én hivatalba lépett kormány által az államigazgatásban fogantatosított átszervezések sem módosítottak a nemzetközi fejlesztési együttműködésért viselt kormányzati felelősség intézményi hátterén, tehát ezen feladatok a külügyminisztérium egyik szervezeti egységéhez,

⁵⁷ 2001-ben született meg az a dokumentum, amely első ízben rögzítette az OECD-tag és EU-tagságra készülő Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködéssel kapcsolatos koncepcióját. A magyar sajátosságokra épülő és az EU fejlesztési stratégiájához igazodó együttműködési politika céljai a nemzetközi béke és biztonság megőrzésére; a regionális stabilitás megteremtésére; a fenntartható fejlődés elősegítésére, az emberi jogok és az esélyegyenlőség védelmére, a demokratikus elveket érvényesítő, hatékony közigazgatási gyakorlat, az úgynevezett „good governance” követelményeinek érvényesítésére; a természetes életfeltételek és a környezet védelmére; a szegénység felszámolására irányulnak.

TOMAJ, i.m. 45. o

⁵⁸ A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika (http://www.zpok.hu/img_upload/f880a7b608b6eaa8411125e501dc0547/Magyar_NEFE_Politika.doc) Letöltés ideje: 2013. október 7.

⁵⁹ Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés: A globális problémák megoldásának hazai és nemzetközi szintje (http://www.globalisnevelés.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=7&Itemid=6) Letöltés ideje: 2013. október. 7.

⁶⁰ UNDP, vagy magyar nevén az ENSZ Fejlesztési Programja jelenleg közel 175 országban tart fent képviselést. Az 1965-ben alapított ENSZ Fejlesztési Program a fenntartható emberi fejlődést segítő támogatások legnagyobb forrása a világon, amely a következő fő területeken segíti az egyes régiókat, országokat: demokratikus kormányzás, szegénység elleni küzdelem, krízis-megelőzés és -kezelés, energia és környezet, információs és kommunikációs technológiák és az AIDS elleni küzdelem. Az UNDP e világ méretű hálózatán keresztül dolgozik együtt a kormányokkal, lakossággal és szervezetekkel: pénzügyi forrásai elsősorban partnereitől, önkéntes felajánlásokból és adományokból származik. Lásd: A fenntartható fejlődés honlapja – ENSZ (<http://www.ff3.hu/ensz.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

Lásd: HERENCSÁR - SCHOTTNER - VASALI, i.m. 76. o.

Lásd: A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika (http://www.zpok.hu/img_upload/f880a7b608b6eaa8411125e501dc0547/Magyar_NEFE_Politika.doc) Letöltés ideje: 2013. október 7.

⁶¹ TOMAJ, i.m. 45. o

a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési és Humanitárius Segítségnyújtási Főosztály (NEFEFO) hatáskörébe tartoznak.⁶² A folyamatosan formálódó magyar NEFE a nemzeti érdekeken alapul, a külkapcsolatok fontos részét képezi valamint a fejlődő és a rendszerváltó országok társadalmi és gazdasági felzárkóztatását, átalakulását célozza, miközben figyelembe veszi az OECD és az EU fejlesztési stratégia alapelveit és politikai gyakorlatát.⁶³ A magyar NEFE politika elsősorban olyan ágazatokra és területekre kíván koncentrálni, ahol Magyarország komparatív előnyökkel rendelkezik, továbbá olyan országokat szeretne előnyben részesíteni, amelyek kül- és biztonságpolitikai, valamint külgazdasági szempontból fontosak országunk számára (regionális stabilitás, földrajzi közelség, tradicionális és aktív külkapcsolatok, széleskörű társadalmi és politikai kontaktusok stb.) és amelyeket a magyar társadalmi, gazdasági szereplők jól ismernek, így:⁶⁴

- kulturális örökség védelme
- egészségügy és gyógyszergyártás
- a rendszerváltozással összefüggő magyar tapasztalatok megosztása
- szellemi tőke, tudás alapú segítség
- infrastruktúra tervezés.

A Külügyminisztérium gyakorlata alapján elmondható, hogy szigorú és következetes kritériumok alapján választják ki a partner országokat, hiszen nemzetközi összehasonlításban egyelőre viszonylag szerény anyagi eszközökre támaszkodhat a magyar fejlesztési politika: emiatt csak néhány országot célszerű partner országnak kiválasztani. A kiválasztás során cél, hogy a támogatott ország feleljen meg a donor közösség és a nemzetközi szervezetek (ENSZ, OECD DAC, IMF, Világbank stb.) általános együttműködési feltételeinek, biztosítsa az általános politikai, biztonságpolitikai valamint gazdaságpolitikai célok és a fejlesztési együttműködés gyakorlata közötti egyensúlyt; összhangot.⁶⁵

⁶² KÜLÜGYMINISZTERIUM, NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉS HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI FŐOSZTÁLY: *Beszámoló Magyarország 2010. évi hivatalos nemzetközi fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási tevékenységéről*, Budapest, 2011., 5. o. (http://www.kormany.hu/download/1/2d/50000/beszamolo_magyarorszag_2010_evi_nefe_tevekenysegerol.pdf) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁶³ A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika (http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikan/k/Nemzetkozi_fejlesztes/nemz_fejl/NEFE_politika.htm) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁶⁴ JAKAB Péter: *Magyarország részvétele a fejlesztési segítségnyújtásban*, Magyar ENSZ Társaság (<http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/450>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁶⁵ A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika (http://www.zpok.hu/img_upload/f880a7b608b6eaa8411125e501dc0547/Magyar_NEFE_Politika.doc) Letöltés ideje: 2013. október 7.

2.2. Magyarország fejlesztési politikájának értékelése

Magyarország számára az Európai Unió csatlakozás jelentős változásokat hozott: az ország számos jogosultságot szerzett és több kötelezettség terheltje lett, emellett pedig segélyezettből segélyezővé vált, tehát kötelezettsége támogatni a világ fejlődő, elmaradott országait. Ez a kötelezettség azonban nem csupán olyan kötöttség, amely hazánk EU tagságából származik, hanem részben erkölcsi, morális is. Ahhoz azonban, hogy ezt megértsük, kisebb kitérés szükséges.

Magyarország Európai Unióba való belépését követően, tagságából adódóan köteles hozzájárulnia az Európai Unió költségvetéséhez, melynek fő összetevői a hagyományos uniós saját forrásokon túl, az ún. áfa - alapú befizetések és GNI források. Az áfa-alapú befizetések az Unió legjelentősebb bevételforrása, ⁶⁶ mely a harmonizált áfa alap 0,3%-át teszik ki. ⁶⁷ A GNI források azok a befizetések, amelyeket az EU tagállamoknak a közösség teljes GNP-jében való részesedése határozza meg. ⁶⁸ Hazánk EU tagsága kezdetén, 2004-ben 76,6 millió euró áfa-alapú és 356,7 millió euró GNP-alapú befizetést eszközölt, míg 2005-ben ez az arány már 108,5 millió euró áfa-alapú illetve 540,8 millió euró GNP-alapú befizetés volt. Az ezt követő években ezen összegek természetesen fokozatosan emelkedtek. Így 2004 és 2010 között hazánk összesen 824 millió euró áfa-alapú, és 3827,8 millió euró GNP-alapú befizetéssel járult hozzá a közösség költségvetéséhez (ami tehát több mint 4650 millió euró befizetést jelent). Ezen (látszólag) óriási befizetésekkel szemben azonban sokkal nagyobb összegű lehívható források állnak a tagállamok rendelkezésére. A 2004-2010 közötti befizetési kötelezettséggel szemben (4650 millió euró), az Európai Unió ugyanebben az időszakban 15561,3 millió euró támogatást biztosított országunknak. Így a jelenlegi 2007 és 2013 közötti hétéves költségvetési keretterv alapján hazánk részére az Európai Unió (2004-es árakon számítva) 32,8 milliárd euró értékű kötelezettségvállalást tett, szemben hazánk 8, 3 milliárd eurónyi befizetési kötelezettségével szemben. ⁶⁹ Mindezekből kitűnik, hogy Magyarország jelenleg a nettó haszonélvező országok közé tartozik ⁷⁰ (azaz nagyobb támogatásban részesül, mint amekkora összeggel hozzájárul a közös költségvetéshez), ami a

⁶⁶ DICK, *i.m.* 103. o.

⁶⁷ EU-vonal: Mennyit fizet be Magyarország az EU költségvetésébe és hogyan részesül az uniós forrásokból? (http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=292) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁶⁸ DICK, *i.m.* 104. o

⁶⁹ Lásd: II. számú melléklet

⁷⁰ EU-vonal: Mennyit fizet be Magyarország az EU költségvetésébe és hogyan részesül az uniós forrásokból? (http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=292) Letöltés ideje: 2013. május 20.

segélyezés morális elvárhatósága mellett anyagi oldalról is érvet jelent a fejlődő országok támogatása.

Hazánk támogatási hajlandóságát a magyar Országgyűlés által minden évben elfogadott központi költségvetés kiválóan tükrözi. A központi költségvetésben államunk évről-évre pontosan meghatározza azt a keretösszeget, amelyet a nemzetközi fejlesztési együttműködésre kíván fordítani. Ha az elmúlt öt év segélyezését vizsgáljuk meg, megállapítható, hogy egy jelentős visszaesés figyelhető meg 2009-hez képest. Míg 2009-ben (csakúgy, mint 2008-ban is!), hazánk által fejlesztésre fordított összeg tervezete 300 millió forint volt,⁷¹ addig 2010-ben ez az összeg 141 millió forint,⁷² majd 2011-ben már csak 92,6 millió forint!⁷³ Fontos azonban kiemelni, hogy a jelentős visszaesés szoros összefüggésben van a 2008-ban kirobbant gazdasági világválsággal, mely az 1929-33 nagy gazdasági világválság óta a legjelentősebbnek tartott gazdasági válság. Mint ismeretes, a gazdasági válság hazánkat is súlyosan érintette, így nem meglepő az, hogy a 2009-ben elfogadott 2010. évi költségvetési keret már kevesebb összeget szánt uniós kötelezettségeink teljesítésére. A gazdasági válság hatásainak enyhülésével azonban hazánk támogatási kapacitása is bővült, melynek eredményeképp a 2011-ben elfogadott központi költségvetés már 115,4 millió forintot⁷⁴ szánt a segélyezési kötelezettségek teljesítésére 2012-ben. Ezt a pozitív emelkedést erősíti az idei költségvetés, melyben a tervezett összeg már 150 millió⁷⁵ forint. Megjegyezendő azonban, hogy az emelkedés ellenére az idei keret még mindig jócskán elmarad a 2009-ben meghatározott 300 millió forinttól, viszont a gazdasági válságból kilábalva remélhetőleg hazánk egyre inkább igyekszik majd kötelezettségeinek teljesítésére és tovább növeli majd ezt az összeget.

A magyar fejlesztési politika partnerországai alapvetően három kardinális csoportba oszthatóak: Magyarország kiemelt partnereivel, mint Bosznia- Hercegovina, Moldova, Palesztin Hatóság, Szerbia és Vietnám *középtávú országstratégiák* alapján folytat hazánk fejlesztési együttműködést, Afganisztán és Irak fejlődéséhez *nemzetközi kötelezettségvállalás* alapján járul hozzá országunk, a többi partnernél *egyedi projektek* alapján megy végbe.⁷⁶

⁷¹ 2008. évi CII. törvény a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=118776.170378)

⁷² 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=126006.181517)

⁷³ 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=133125.192544)

⁷⁴ 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139871.243469)

⁷⁵ 2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=157592.248568)

⁷⁶ TOMAJ, i.m. 46. o

A magyar segélyek legnagyobb hányada Szerbiába, Afganisztánba és Ukrajnába irányul, ami Szerbia esetén 37%, Afganisztán és Ukrajna esetén pedig 29% és 17%.⁷⁷ Fontos megjegyezni, hogy a segélyezés és a kereskedelmi kapcsolatok fejlődése nem feltétlenül jár kéz a kézben, de sok esetben egymást erősíti.⁷⁸ Így Ukrajnába és Szerbiába például több százmillió euró értékű magyar export irányul, és ezzel párhuzamosan a segélyek nagy részét is e két ország kapja, a segélyezési listánkon igen előkelő helyen álló Afganisztánnal elhanyagolhatóak a kereskedelmi kapcsolataink,⁷⁹ az exportunk egy részét felvevő Kína (amely az OECD kategóriái szerint segélyezésre szoruló ország) viszont nemigen részesül a magyarországi támogatásokból.⁸⁰

Ahhoz, hogy Magyarország eredményesen tudja teljesíteni az EU-s csatlakozásból származó köteletségét, elengedhetetlen követelmény a közvélemény illetőleg a sajtó támogatása. Ezzel szemben azonban azt kell tapasztalnunk, hogy hazánkban a nemzetközi fejlesztés témája kifejezetten népszerűtlen, a magyarok csupán 20%-a tartja fontosnak a szegényebb országok támogatását, ami még a kelet-európai országokban mért 30%-tól is elmarad, miközben Cipruson ez az arány 74%, Svédországban 69%.⁸¹ A magyar lakosság jelentős része (egy Eurobarometer - vizsgálat alapján), közel 43%-a úgy gondolja, hogy az EU-nak egyáltalán nem kellene foglalkoznia a nemzetközi segélyezéssel.⁸²

Az Afrika - Magyar Unió szerint a hazai közvéleményt nem igazán érdekli a fejlődő országok szegényeinek a sorsa,⁸³ amihez hozzájárul a politika tartózkodó magatartása: a nemzetközi gyakorlattal szemben hazánkban politikai szinten a külpolitika nem válik el a nemzetközi fejlesztési politikától, utóbb nem élvez autonómiát, és nem kap kellő figyelmet sem.

Mindezek alátámasztására elvégeztem egy kisebb kutatást, melynek célja az volt, hogy felmérjem a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés ismertségét, a segélyezéspolitika hazai támogatottságát, illetve a támogatottság mértékét főként egyetemi hallgatók körében. A

⁷⁷ 30 milliárdot adunk szegény országoknak (<http://www.origo.hu/gazdasag/20130319-ceukutatas-101-millio-euro-segelyt-adunk-a-szegeny-orzagoknak.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁷⁸ Uo.

⁷⁹ Kereskedelmi kapcsolataink elhanyagolhatósága visszavezethető arra, hogy Afganisztán épp egy tartós újjáépítés alatt álló instabil, nemzetközi védnökséget élvező állam, valamint a támogatási politika az afgán pacifikációs folyamatban vállalt nemzetközi részvételünk része a katonai missziók mellett, és nem egy ad hoc módon kialakított segélyezési lépés.

⁸⁰ 30 milliárdot adunk szegény országoknak (<http://www.origo.hu/gazdasag/20130319-ceukutatas-101-millio-euro-segelyt-adunk-a-szegeny-orzagoknak.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁸¹ Alig jut magyar segély külföldre (http://hvg.hu/itthon/20130314_Alig_jut_magyar_segely_kulfoldre) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁸² Uo.

⁸³ 30 milliárdot adunk szegény országoknak (<http://www.origo.hu/gazdasag/20130319-ceukutatas-101-millio-euro-segelyt-adunk-a-szegeny-orzagoknak.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

kérdőív elején feltettem a megkérdezetteknek azt a kérdést, hogy megtudnak-e nevezni pár olyan országot, amelyeket a „fejlődő országok” közé sorolhatunk. Meglepő módon a válaszadók közel 16,5%-a nem volt tisztában ezen országok körével, és fejlődő országnak titulálták köztük Franciaországot, Ausztriát, Nagy-Britanniát, Svédországot, Németországot, de még az Amerikai Egyesült Államokat is. A már említett 16,5% elsőre nem tűnik nagy számnak, de fontos azonban kiemelni, hogy a megkérdezettek javarészt egyetemisták voltak. Ezt követően a kérdőív kitöltőinek arra a kérdésre kellett választ adniuk, hogy megtudnak-e nevezni olyan nemzetközi szervezetet, amelyek a szegényebb, elmaradottabb országok segélyezésével is foglalkoznak. A válaszadók 79,6%-a sikerrel válaszolt, a rangsor pedig a következőképpen alakult: a legismertebb az UNICEF volt (44%), majd a következő a sorban a WHO (17%), UN (14%), UNESCO (11%) és végül Vöröskereszt (11%) illetve Máltai Szeretetszolgálat (11%) lett. A legszélesebb körben tehát az UNICEF ismert, viszont a megkérdezett több mint 100 főből egyetlen kitöltő sem említette meg a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködést, mint az EU fejlesztési politikáját. Mindezekből tehát levonható az a következtetés, hogy a NEFE nem ismert elég széles körben, nem élvez megfelelő támogatottságot a politika és a sajtó képviselői által, hiszen a következő kérdésre adott válaszok (miszerint hallott-e már korábban a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködésről) szerint a válaszadók 57%-a soha sem hallott még róla. Fontos lenne tehát a Nemzetközi Fejlesztési Együttműködés népszerűsítése, politikai támogatottságának növelése annak érdekében, hogy hazánk állampolgárai is megértsék a segélyezési politika fontosságát, és az egyéni részvétel lehetőségét. Kérdőívemben kitértem arra is, hogy a válaszadó egytől ötig terjedő skálán milyen mértékben érzi szükségét az elmaradott országok segélyezésének, melyre az adott 109 válasz egy 3,45-ös átlagot produkált. Viszont meglepő azon kérdésre adott felelet, miszerint támogatná-e Magyarország részvételét a fejlődő országok segélyezésében: a megkérdezettek 52%-a abszolút nem támogatná! Ennek okai nyilván a gazdasági válságban és annak közvetlen következményeiben keresendő, melyet nem csak a már dolgozó, hanem a még tanuló állampolgárok is mindennapjaikban éreznek/érezhettek. Ennek köszönhetően a megkérdezett hallgatók joggal érezhetik úgy, hogy először hazánk gazdasági, politika és szociális viszonyait kellene konszolidálni, ahelyett hogy külföldre exportálunk jelentős pénzeszegeket. A fejlődő országok támogatása azonban uniós és morális kötelezettség is egyben, és ehhez elfogadtatásához, illetve a társadalmi támogatás kialakításához a politika és a sajtó általi kiemelkedő közreműködés szükségeltetne.

A közvélemény elutasító, és a politika visszahúzó magatartása ellenére a fejlesztéssel foglalkozó civil - nem-kormányzati - szervezetek az elmúlt öt évben 76 országban végeztek humanitárius tevékenységet, például Haitin, Afganisztánban és Irakban.⁸⁴

Éveken keresztül Magyarországot segítették a világ fejlettebb államai, ma viszont mi nyújtunk évente közel 30 milliárd forintnyi segélyt⁸⁵ a rászoruló országoknak, ami a jelenlegi gazdasági helyzetben elfogadható hazánktól. Ahhoz, hogy hazánk sikeresen tudja teljesíteni a Millenniumi célokat illetőleg a 0,33%-os GNI támogatást, elengedhetetlen lenne a jövőben a fejlesztési politika előtérbe helyezése annak érdekében, hogy kellő figyelemhez jusson. Szükség lenne a program népszerűsítésére és fontosságának kiemelésére a közvéleményben, hiszen egy sikeres fejlesztési politika megvalósításához nélkülözhetetlen a társadalom illetőleg a sajtó támogatása jelen gazdasági viszonyok és az ebből adódó megszorítások tükrében. Fel kell hívni az emberek figyelmét arra, hogy korábban hazánkat is évtizedeken keresztül támogatták a fejlett országok, és ideje, hogy hazánk is viszonyozza és kivegye a részét a szegényebb országok támogatásából.

ÖSSZEGZÉS

Világunkban jelenleg a globalizáció dominál, melynek köszönhetően az államok egymásra utaltsága egyre fokozódik. A globalizáció okkal - ok nélkül való emlegetése miatt a fogalom már-már elcsépelte válik, az azonban nyilvánvaló, hogy a számos pozitív hatás mellett (így információáramlás és a kommunikáció gyorsabbá és sokrétűbbé, a helyzetváltoztatás könnyebbé válása) az egymásrautaltság számos más negatív tényezőben, köztük a betegségek és a bűnözés könnyebb terjedésében, a szegénységben és kiszolgáltatottságban élő tömegek biztonságos otthont és megélhetést kereső világméretű vándorlásában rejlő veszélyekben is megnyilvánul.⁸⁶

Jelen gazdasági viszonyokban elengedhetetlen egy olyan világméretű program működése, mint a Nemzetközi Fejlesztése Együttműködés, mely felelősséget vállal a fejlődő országok segítésében. Tevékenysége elsősorban a szegénység csökkentésére, az oktatás és az egészségügy fejlesztésére, az egyenjogúság megteremtésére, a gyermekhalandóság csökkentésére, munkahelyek teremtésére és számos, égetően sürgős probléma megoldására irányul. A tagországok által 2000-ben elfogadott Millenniumi Célok adnak keretet illetőleg

⁸⁴ 30 milliárdot adunk szegény országoknak (<http://www.origo.hu/gazdasag/20130319-ceukutatas-101-millio-euro-segelyt-adunk-a-szegeny-orszagoknak.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.

⁸⁵ Uo.

⁸⁶ TOMAJ, i.m. 43. o.

irányt a program működésének, így tisztán látható az az út, amit a NEFE működése során végigjár. Annak ellenére, hogy csupán néhány (gazdasági stabilitás szempontjából egyébként is kiemelkedő) tagország tudta eddig teljesíteni a 2010-re kitűzött 0,56% valamint 0,17%-os GNI segélyezési mértéket, a tagállamokból befolyó összegek olyannyira óriási mértékűek, hogy a jelentős eredmények mellett a NEFE mára a világ egyik legsikeresebb programjává vált. Fontos megjegyezni azonban, hogy a fejlesztési politika eredményességének hátterében nem csak erkölcsi és morális okok állnak, hanem a segélyezési program egyfajta hosszú távú befektetésnek is minősül az EU számára: egyfajta gazdaságpolitikai befektetés, amely az integráció tovább fejlődését, a külföldi piacok kinyitását és az EU meghatározó gazdasági szerepének növelését is eredményezi.

Magyarország kapacitásaihoz mérten aktívan részt vesz a fejlődő országok segélyezésében. Az elmúlt évek központi költségvetési tervezetei fokozatosan bővítik a rendelkezésre álló forrásokat, ami dicséretes jelen gazdasági körülmények között. Mindezen felül azonban elengedhetetlen lenne a fejlesztési politika és hazánk segélyezési tevékenységének ismertebbé tétele a közvéleményben, mivel egy ilyen mértékű támogatás megvalósításához társadalmi támogatottság szükségeltetik, hiszen a válságot követő években a segélyezési politika csupán felesleges pazarlásnak tűnhet hazánk állampolgárai számára. Ezen problémákra megoldást nyújthat a sajtó általi tájékoztatás, ismertetés, adatokkal való meggyőzés, melynek eredményeképp nem „csupán” a társadalmi támogatottság lenne elérhető a kormányzat számára, hanem esetlegesen az állampolgári, egyéni részvétel is növekedést érhetne el.

Összegezve tehát elmondható, hogy a jövőre nézve az Európai Unió fejlesztési programjának komoly kihívásokkal kell majd szembenéznie, így a korrupció csökkentése, a hatékonyság és a tagállami támogatottság növelése. Mindez azonban további kutatás igényel, melyhez az intézményi háttér további vizsgálata, a fejlesztési politika hatékonyságának megoldása szükségeltetik.

MELLÉKLETEK

I. SZÁMÚ MELLÉKLET⁸⁷

geo	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
EU (27 countries)	0.34	0.42	0.41	0.37	0.40	0.42	0.44	0.42	0.39 ^(p)
Belgium	0.41	0.53	0.50	0.43	0.48	0.55	0.64	0.54	0.47 ^(p)
Bulgaria	:	:	:	0.06	0.04	0.04	0.09	0.09	0.08 ^(p)
Czech Republic	0.11	0.11	0.12	0.11	0.12	0.12	0.13	0.12	0.12 ^(p)
Denmark	0.85	0.81	0.80	0.81	0.82	0.88	0.91	0.85	0.84 ^(p)
Germany	0.28	0.36	0.36	0.37	0.38	0.35	0.39	0.39	0.38 ^(p)
Estonia	0.05	0.08	0.09	0.08	0.10	0.10	0.10	0.11	0.11 ^(p)
Ireland	0.39	0.42	0.54	0.55	0.59	0.54	0.52	0.51	0.48 ^(p)
Greece	0.16	0.17	0.17	0.16	0.21	0.19	0.17	0.15	0.13 ^(p)
Spain	0.24	0.27	0.32	0.37	0.45	0.46	0.43	0.29	0.15 ^(p)
France	0.41	0.47	0.47	0.38	0.39	0.47	0.50	0.46	0.46 ^(p)
Italy	0.15	0.29	0.20	0.19	0.22	0.16	0.15	0.20	0.13 ^(p)
Cyprus	0.03	0.09	0.15	0.17	0.17	0.20	0.23	0.16	0.12 ^(p)
Latvia	0.06	0.07	0.06	0.06	0.07	0.08	0.06	0.07	0.08 ^(p)
Lithuania	0.04	0.06	0.08	0.11	0.11	0.11	0.10	0.13	0.13 ^(p)
Luxembourg	0.79	0.79	0.89	0.92	0.97	1.04	1.05	0.97	1.00 ^(p)
Hungary	0.07	0.11	0.13	0.08	0.08	0.10	0.09	0.11	0.10 ^(p)
Malta	0.18	0.17	0.15	0.15	0.20	0.18	0.18	0.25	0.23 ^(p)
Netherlands	0.73	0.82	0.81	0.81	0.80	0.82	0.81	0.75	0.71 ^(p)
Austria	0.23	0.52	0.47	0.50	0.43	0.30	0.32	0.27	0.28 ^(p)
Poland	0.05	0.07	0.09	0.10	0.08	0.09	0.08	0.08	0.09 ^(p)
Portugal	0.63	0.21	0.21	0.22	0.27	0.23	0.29	0.31	0.27 ^(p)
Romania	:	:	:	0.07	0.09	0.08	0.07	0.09	0.08 ^(p)
Slovenia	0.10	0.11	0.12	0.12	0.13	0.15	0.13	0.13	0.13 ^(p)
Slovakia	0.07	0.12	0.10	0.09	0.10	0.09	0.09	0.09	0.09 ^(p)
Finland	0.37	0.46	0.40	0.39	0.44	0.54	0.55	0.53	0.53 ^(p)
Sweden	0.78	0.94	1.02	0.93	0.98	1.12	0.97	1.02	0.99 ^(p)
United Kingdom	0.36	0.47	0.51	0.36	0.43	0.51	0.57	0.56	0.56 ^(p)
Iceland	0.18	0.18	0.27	0.27	0.47	0.35	0.29	0.21	0.22 ^(p)
Norway	0.87	0.94	0.89	0.95	0.89	1.06	1.05	0.96	0.93 ^(p)

⁸⁷ Forrás: Official development assistance as share of gross national income
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdgp100>
 Letöltés ideje: 2013. június 21.

Switzerland	0.39	0.42	0.38	0.37	0.42	0.44	0.39	0.45	0.45 ^(p)
Turkey	0.11	0.17	0.18	0.09	0.11	0.11	0.13	0.16	0.33 ^(p)

:=nem áll rendelkezésre p=provisional (nem végleges)

II. SZÁMÚ MELLÉKLET⁸⁸

Befizetések	Áfa- alapú befizetés	GNI- alapú befizetés	Összesen
2004	76,6 millió euró	356,7 millió euró	433,3 millió
2005	108,5 millió euró	540,8 millió euró	649,3 millió
2004 és 2010 közötti időszak	824 millió euró	3827,8 millió euró	4651,8 millió

⁸⁸ EU-vonal: Mennyit fizet be Magyarország az EU költségvetésébe és hogyan részesül az uniós forrásokból? (http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=292) Letöltés ideje: 2013. május 20.

IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] DEÁK Péter (SZERK.): *Biztonságpolitikai kézikönyv*, 2007, Osiris kiadó.
- [2.] DEÁK Péter: *Biztonságpolitika a hétköznapiakban*, 2009, Zrínyi kiadó.
- [3.] FUKUYAMA, Francis: *Államépítés*, 2005, Századvég kiadó.
- [4.] GALLÓ Béla: *Az újkapitalizmus régi világa*, 2010, Napvilág kiadó.
- [5.] GYULAI Iván: *A fenntartható fejlődés*, 2000, Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány.
- [6.] STEPHAN Haggard: *Developing Nations and the Politics of Global Integration*, 1995, Brookings Institution Press.
- [7.] HORVÁTH Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról*, 2007, HVG-ORAC Lap-és könyvkiadó.
- [8.] KONDOROSI Ferenc: *A világ végveszélyben? A nemzetközi jog új kérdései*, 2008, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó.
- [9.] TOMAJ Dénes: *A nemzetközi fejlesztési együttműködés a szegénység csökkentése érdekében*, in: Magyar ENSZ TÁRSASÁG: *Globális kihívások, millenniumi fejlesztési célok és Magyarország*, 2008, ENSZ – Akadémia.
- [10.] DICK Leonard: *Az Európai Unió- Történet, szervezet, működés*, 2002, Geomédia Szakkönyvek.
- [11.] LEYS, Colin: *Politics and Change in Developing Countries*, 2011, Cambridge University Press.
- [12.] SIMAI Mihály: A szegénység globális problémái és a fejlesztési együttműködés, in: GÖMBÖS Ervin (szerk.): *A nemzetközi fejlesztési együttműködés a XXI. században*, 2005, Magyar ENSZ Társaság - Hunida Kht.
- [13.] BRUHÁCS János: *Nemzetközi jog III.- Nemzetközi szervezetek*, 2001, Dialóg Campus Kiadó.
- [14.] WALLERSTEIN, Immanuel: *Bevezetés a világrendszer-elméletbe*, 2010, L'Harmattan.
- [15.] SZIGETI Péter: *Világrendszer-nézőben*, 2005, Napvilág kiadó
- [16.] OSZTOVITS András: *Az európai unióról és az európai unió működéséről szóló szerződések magyarázata 3.*, 2011, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft.
- [17.] SZENT-IVÁNYI Balázs: *Az Európai Unió nemzetközi fejlesztési politikája előtt álló kihívások és válaszok*, Közgazdaság, 2013. 1. szám.

- [18.] HERENCSÁR Lajos- SCHOTTNER Krisztina- VASALI Zoltán: *Bevezetés a nemzetközi intézmények és szervezetek világába*, 2006, L'Harmattan Kiadó.

FELHASZNÁLT INTERNETES FORRÁSOK

- [1.] KOLLER Inez – GRÜNTH Zoltán: *Az Európai Unió Fejlődő Országok Felé Irányuló Politikája* (http://www.publikon.hu/application/essay/305_1.pdf) Letöltés ideje: 2013. június 4.
- [2.] *Az OECD Párizsi Nyilatkozata a segélyhatékonyságról*, 2005. március 2. (tartalmi kivonat) (http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/4EDC175D-6EC0-4D44-A309-4593526DCEF1/0/parizsi_nyilatkozat2005.pdf) Letöltés ideje: 2013. október 07.
- [3.] *Európai Konszenzus a fejlesztési politikáról* (http://europa.eu/legislation_summaries/development/general_development_framework/r12544_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. október 07.
- [4.] *A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Biztosságnak és a Régiók Bizottságának, Választási program: az EU fejlesztéspolitikájának hathatósabbá tétele*, COM(2011) (http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/documents/agenda_for_change_hu.pdf) Letöltés ideje: 2013. június 4.
- [5.] Európai Unió – *Fejlesztési és Együttműködési Politika* (http://europa.eu/pol/dev/index_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. június 4.
- [6.] ARMELLE Douaud: *Európai Parlament – A fejlesztési politika általános áttekintése* (http://circa.europa.eu/irc/opoce/fact_sheets/info/data/relations/general/article_7253_hu.htm) Letöltés ideje: 2013. június 4.
- [7.] NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉS: *A globális problémák megoldásának hazai és nemzetközi szintje* (http://www.globalisneveles.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=7&Itemid=6) Letöltés ideje: 2013. október. 7.
- [8.] Magyar Énsz Társaság – *Milleniumi Fejlesztési Célok* (http://www.menszt.hu/tudnivalok_az_egyesult_nemzetek_servezeterol/millenniumi_fejlesztési_celok) Letöltés ideje: 2013. június 4.

- [9.] UN VIENNA – *Milleniumi Fejlesztési Célok*
(<http://www.unis.unvienna.org/unis/hu/news/2005/MDGhung.html>) Letöltés ideje: 2013. június 4.
- [10.] KÜLÜGYMINISZTERIUM – *A Magyar Nemzetközi Fejlesztési Együttműködési Politika*
(http://www.mfa.gov.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Nemzetkozi_fejlesztes/nemz_fejl/N EFE_politika.htm) Letöltés ideje: 2013. május 20
- [11.] ORIGO – *30 milliárdot adunk szegény országoknak*
(<http://www.origo.hu/gazdasag/20130319-ceukutatas-101-millio-euro-segelyt-adunk-a-szegeny-orszagoknak.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [12.] HVG – *Alig jut magyar segély külföldre*
(http://hvg.hu/itthon/20130314_Alig_jut_magyar_segely_kulfoldre) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [13.] FIGYELŐ ONLINE – *A segélyeken is spórolnak a fejlett országok*
(http://www.figyelo.hu/cikkek/386836_oecd_a_megszoritasok_visszavetettek_a_nemzetkozi_segelyezest) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [14.] EURÓPAI PARLAMENT – *Milleniumi Fejlesztési Célok – 2015 után is napirenden*
(<http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/content/20130121STO05409/html/Millenniumi-fejleszt%C3%A9si-c%C3%A9lok-2015-ut%C3%A1n-is-napirenden>)
Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [15.] JAKAB Péter: *Magyarország részvétele a nemzetközi segélynyújtásban*, Magyar ENSZ Társaság (<http://www.menszt.hu/layout/set/print/content/view/full/450>) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [16.] ENSZ - *A fenntartható fejlődés honlapja* (<http://www.ff3.hu/ensz.html>) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [17.] KÜLÜGYMINISZTERIUM, NEMZETKÖZI FEJLESZTÉSI EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉS HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI FŐOSZTÁLY: *Beszámoló Magyarország 2010. évi hivatalos nemzetközi fejlesztési és humanitárius segítségnyújtási tevékenységéről*, 2011.
(http://www.kormany.hu/download/1/2d/50000/beszamolo_magyarország_2010_evi_ne_fe_tevékenysegerol.pdf) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [18.] EU-VONAL: *Mennyit fizet be Magyarország az EU költségvetésébe és hogyan részesül az uniós forrásokból?* (http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=292) Letöltés ideje: 2013. május 20.
- [19.] 2008. évi CII. törvény a Magyar Köztársaság 2009. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet
(http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=118776.170378)

- [20.] 2009. évi CXXX. törvény a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=126006.181517)
- [21.] 2010. évi CLXIX. törvény a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=133125.192544)
- [22.] 2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=139871.243469)
- [23.] 2012. évi CCIV. törvény Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről, XVIII. fejezet (http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=157592.244250)
- [24.] A magyar nemzetközi fejlesztési együttműködési (NEFE) politika (http://www.zpok.hu/img_upload/f880a7b608b6eaa8411125e501dc0547/Magyar_NEFE_Politika.doc) Letöltés ideje: 2013. október 7.
- [25.] Official development assistance as share of gross national income (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsdgp100>) Letöltés ideje: 2013. június 21.
- [26.] Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, Hivatalos Lap C 326, 26/10/2012, Továbbiakban: EUMSZ (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:0001:01:HU:HTML>)
- [27.] Az Európai Unió Hivatalos Lapja (2006/C 46/01.): Európai Konszenzus a fejlesztési politikáról, (http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/00C6B148-3BE6-4D03-9190-D2D7DDAFE75/0/080110europai_konszenzus.pdf) Letöltés ideje: 2013. október 07.